

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Egész évre 10 — kr.
Félévre 5 " "
Negyedévre 2 " 50 "
Egy órára 1 " "

Egyes szám ára 4 kr.

Felelős szerkesztő: **KOHÁNYI GYULA.**
Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díj:

Négy hasábos petit sorért 5 kr. Nagyobb terjedelmű s többször
irattások alkú szerinti jutányos áron vetettek fel. Bélyeg-díj min-
den külön beiktatásért 30 kr.

Kossuth Lajos kiadatlan levele.

1848 márczius 15-ének felszázados évfordulóján nem adhatunk t. olvasóinknak méltóbb ünnepi ajándékot, mint ha Magyarország megváltójának alábbi — eddig kiadatlan — levelével kedveskedünk. Kossuth Lajos ezen levelét városunk egyik kiváló polgárához néhai Szikszay Józsefhez intézte, kinek halála óta özv. Szikszay Józsefné urhölgy őrzi a drága ereklyét s most lapunk egy barátja az ő szíveségéből közölheti azt olvasóinkkal, a kik bizonyára hálás szível fogadják a nemes agg urnó eme honleányi kegyeletét.

Maga a levél márczius 15-ével ugyan közvetlen kapcsolatban nincsen, azonban amaz idők legdicsebb alakjára annyira jellemző és tartalma a nemsokára megújuló kiegyezési tárgyalásokra való tekintettel annyira bir, még az actualitas jellegével is, hogy az ünnepi alkalom mellett még a gyakorlati politikanak is becses szolgálatára lehet.

A levél így hangzik:

Tisztelt Uram!

*1. Via Sotto ripa
Turin, ápril 6-ik 1871.*

Rakásra gyűlt irataimat átnézve, nagy meglepetésemre egy egész napi felbontatlan posta csomagra akadtam s abban tisztelt Uraságodnak még január 14-ikéről kelt becses levelére is.

Alkalmasint távollétemben érkezett e csomag s cselédem szobatisztításánál az irományfiókba tette a nélkül, hogy haza jöttömkor figyelmeztetett volna.

Nagyon resteltem a kellemetlen véletlent s szíves elnézését kérem, hogy ily későn válaszolok.

Ön arra méltóztatik engem felszólítani, rendelkezni azon összeg hova fordítása felől, melyet Ön mint a Debreczen kerületi védegyelet bizottmányának 1849-ben választott pénztárnoka, 1855-ben az oltani takarékpénztárba betett s mely az ótai kamatjaival 27 ft 23 krról, 57 ft 83 krra növekedett.

Nagya becsülöm irántam tanusított becses figyelmét, hanem azt teljességgel nem ismerhetem el, hogy nekem akár jogom volna, akár pedig illetékességgel birnék a pénz hova fordításáról rendelkezni.

A Védegyelet alakításakor igaz, én voltam annak igazgatója, hanem e tisztemről — ha nem csalatkozom — még 1845-ben lemondottam s helyembe mostani közlekedésügyi miniszter Gorove ur lett megválasztva, ki tudtomra a Védegyelet Igazgatóságát folytatta és mindaddig, míg az 1848-iki törvények, az Ország önkormányzati jogát a kereskedelmi ügyekre nézve is helyre állítva, — az Osztrák kormány gyarmat rendszeri politikája ellen ótalmul felállított Védegyelet túlhaladt ügygélőn s magában megszűnt.

Én tehát a pénz iránti rendelkezésre magamat illetékesnek teljességgel nem tarthatom.

Ha azonban tisztelt Uraságod magán véleményemet tekintetre méltatni hajlandó, — mit csak is nagyrabecsült jó indulatának tulajdoníthatok, szabadságot veszek magamnak oda nyilatkozni: hogy miután a Védegyelet már nem létezik, az látszik nekem a legcorrectebb eljárásnak, ha a kérdéses összeg valamely oly célra fordítatik, mely a Védegyelet céljával összefüggésben, összhangzásban áll.

E cél a honi műipar ápolása volt.

Ha tehát — például — van Debreczenben ipartanoda s a kérdéses összeg, vagy ezen tanoda számára valamely hiányzó taneszköz beszerzésére, — vagy ha erre szükség nem volna, egy vagy több szorgalmas, iparkodó, de szegény tanuló díjazására fordítatnék.

Vagy pedig valamely becsületos, tehetséges, de szűkölködő debreczeni kezdő iparosnak segélyül adatnék.

Vagy pedig valamely oly szintugy debreczeni iparosnak adatnék egy kis vizasztalásul, ki az 1849-ki időszakban az Országban valamit hitelbe kiszolgáltattott s a bekövetkezett országos csapás miatt fizetetlen maradvány, — hazafisága miatt inségre jutott.

Azt gondolom ezen esetek akármelyikében igen illetékesen történnék az alkalmazás s Ön tisztelt Uram az illetőnek méltán számíthatna hálájára, a mint számíton kérem az én nagyrabecsülésésemre s elismerésemre, hogy ezen összeget oly hü gondnal, annyi időn át nemcsak megőrizte, hanem oly tetemesen meg is növelte.

Én azonban egészen igénytelenül adtam kifejezést nézetemnek s lelkemben meg vagyok győződve, hogy ezen összeg hova fordításának Ön a legjogosultabb, egyszersmind legilletékesebb bírása s hogy Önt saját hazafisága s ember szeretete sokkal biztosabban fogja a határozatban vezérelhetni, mint én, — az oly igen rég óta száműzött — a távollából tehetném.

Fogadja tisztelt Uraságod szívesen nagyrabecsülésém kijelentését s barátságos üdvözetemet.

Kossuth Lajos.

A mit a régi sírok beszélnek.

Debreczen, márczius 15.

Már ötven évvel ezelőtt eltemették őket. A legtöbbjet halomra szórva egymásra, úgy, hogy nem jutott nekik annak az anyaföldnek tagas tereiből, amelyért vértüket ontották, meg annyi sem, amennyi még a legutolsó koldusnak, a társadalom bitangjainak és az emberiség szörnyetegének is kijut — szánalomból.

Egy részének vérző, tatongó sebein, vónagló testén meg ellenséges hadak gazoltak keresztül és így összetiport csontjaik aztán ott maradtak a vérellátott föld hantjai felett, kiteve az idő ilyen irtoztató, pusztító emésztésének egy egész felszazadoson át... Sírok nélkül, temetés nélkül, szereteteiknek, ösztönös csontjaikra hulló könyvei nélkül... Mert ez nem volt szabad.

Legjobbjaik... a lelkük ezeknek a felisteneknek, végre ott vértették el a bitófan vagy a parancsszóra vezényelt sortűz golyói alatt... Így hozta magával a fegyver jog.

Es mégsem haltak meg! Es még most is élnek és élni fognak, magyar nemzetünk történetében és e nemzet tagjainak szívében.

Soha ilyen nagy, ilyen beszélő csodéját ember életünkben az örök fennmaradásnak, a halhatatlanságnak!

Egy felszazad, sokszor mesterséges pusztítása és elhamvasztási kísérletei után — a feltámasztásnak!

Valami isteni megtartó erőnek és az igazság, a jog és szabadság üldözött, de emberi kezekből és ármányoktól még soha meg nem riadt angyalainak kellett e nehéz sírok, az ércszak által leadott kövek és a szétszórt csontok felett védőleg állaniok, hogy így megmaradtak; hogy így el nem pusztítottak; hogy így élnek és ez a nap

A „DEBRECZEN” TÁRCAJA.

Ma ötven éve...

(1848—1898.)

Írta: Könyves Tóth Kálmán.

Ma ötven éve, e napon
Hju hősök langra gyulva
Ki akarják pusztítani,
A mi konkolyt termő dudva.

Nep jogokert síkra szállnak,
Egyetérve mindegy szálig.
Sorukban a közlegény is,
Olympusi hőssé válik.

Széttrörik a bilincseket...
Szárnyat ölt a szabad Eszme.
Hol tanyát üt, ne feljete,
A szabadság nincs elveszve!

Tör, zuz, rombol, ha vihar dul,
Hogy a poklot látni véled,
Szép időben a mit alkot:
Világosság, örök élet!

Ma ötven éve, e napon
Ébred új kor szép tavasza,
Tűzvirága, gyöngyvirága:
„Talpra magyar, hi a haza”

egészen az övek s ma a magyar nemzet egy szívvel lélekkel, ezredéves történetének olyan husvétjünnepeli, amelyhez hasonlót nem sok nemzet tud felmutatni, mondva csinált apoteozis nélkül, történetében.

Hát valóban így történt! Hát valóban ilyen isteni megtartó erő és ezek az angyalok örködték a porladozó hantvak felett, hogy belőlük élet keljen ki.

Visszatekintve a felszazados temetkezésére és a reá 50 év mulvakövetkezett nemzeti husvétünnepére, az a kép elevenül meg lelkünkben Izrael történetéből, amikor Mózes azt a parancsolatot adta ki Józsuának: aválássz nekünk férfiakat és menj el; víjj meg a haracosló néppel, Amalekkel. En a halomnak tetejére állok és az istennek vesszeje kezében leszen! Igen, az istennek vesszeje!

Épen úgy mint Mózesnél, Izrael történetében.

Mikor még birta; mikor meg ereje engedte, hogy felemelje, még ha köveket raktak is karjai alá, diadalmat vettek; mikor pedig kezei már elfaradtak, Amalek vett diadalt.

Ugy látszólag: A fegyver, az erőszak jogánál fogva.

Mózes és Izrael nepe Rafidinban A magyar nemzet pedig Világosnál!

Mindegy! Csak hogy ez a mai nap bekövetkezett. Csak hogy ha ezt a mai napot szívből s lélekből ünnepelne a magyar nemzet s ne feledné el azt, amit Józsué zászlójára írt Mózes: Írd meg extenzív kézzel könyvébe. Az isten az én zászlóm. Az isten keze van mi velünk.

Az isten keze! Meg a halás elismerés, hogy akármit magyarázzuk is a végeredményt, az tény, hogy magyar hazánk szabadsága, jólete, dicsősége mindazokból a vércseppekből nőttek ki, mint

gyászos és szívünket tepő magvetésből, amelyeket hullattak 50 évvel ezelőtt a ma ünnepelet felistenek.

Minden bölcsesség, minden tudomány, minden és kétségen kívül elismerésre való fejleményes hazafui törekvés, magyar hazánk legújabb történetében, ennek a magvetésnek drága gyümölcse.

Ezért van man nekünk nagy és kegyeletes nemzeti husvétünnepünk!

Mitrovics Gyula.

1848 és 1867.

Es mégis mozog a föld!... Ki hitte volna azt, csak rövid idővel ezelőtt is, hogy az 1848-ki törvények megalkotásának ötvenedik évfordulóját a hivatalos Magyarország is megfogja ünnepelni? Ki telerzett volna föl ennyi bátorságot a kormánypartról, a kormányról, különösen ennek fejről, Bánffy báróról, ki a Kossuth Lajos temetése elől Erdélybe szök... az az emigrált?!

De hát megmozdult a föld s a mozgó magyar glóbuszai együtt kénytelen mozogni a kormány is, bár semmi kedve nincs a mozgáshoz, mikor sokkal kényelmesebb a telenség.

Különös dolgok történnék s a jó mamelukok, kik eddig a nemzeti érület minden megnyilvánulását elfojtani siettek, most azon veszik magukat észre, hogy akárva nem akarva, tömjén-zsák a feltámadt, a szárnyra kelt magyar Géniusznak. Még megérjük, hogy eddig elfojtott lelkesedésük kitör és eget kérés a rebellisségben meg minket is tul fognak licizálni?!

Rohamosan épül a budai királyi palota. Bizonyára nem azért épül, hogy frisen maradjon, hanem azért, hogy az a fény, mely Mátyás király korából még a mai napokra is átsugarzik, ismét beragyogja a magyar királyok lakat s harisnyas lakájok és frakkos udvari emberek helyett magyar személyzet és délceleg magyar zászlós urak vegyék körül Magyarország apostoli királyát.

BRANYISZKÓ.

Branyiskónál egy napon
Hogy megállott hős Guyon,
Lenezett rá s szolt a hegy
Mely mogorva hangokon:

— Látod, látod, rab vagyok;
Talpig vasban sorvadok,
S hogy lehulljon rólam az,
Nem remelem a napot.

Hallom hrad' jó vitéz,
Czelhoz itt am te sem ersz,
Kette' örm' lanczomat,
Kardod szived mind kevés. —

Nem felett most öneki,
Nema-szóltan elnyeli,
Zászlót bontat hős Guyon,
S kivont kardját pengeti.

Karikázva huli a hó,
Eborúlva Branyiszko,
Fúj a hegyről szelvihar,
Velőn, leiken atható.

S mint tavasz, vagy nyár idétt
Muntha szólna fent az ég,
Meg-megvilan es dörög
A mint szórja mennykővét.

Hejh hogy' füttyent, hogy süvit,
Hogy megreszket szikla, szirt!
Hajh ne reszkeless, mint a kő.
Hajh, előre hősí szív!...

Hegy középig el ha er, —
Hős Guyon meg visszatér;
S letke tűz, bár izma vas,
Csak hatrat, hogy ujra mér.

Delharanzsón fujt bele
Tudulóra felfelé,
S kurtje meg ott bujdokol
Lenn az aljon est felé.

Sohajt a hegy: oly nehéz
Palyad itten jó vitéz,
Látod, látod, nem lehet,
Jobb ha innen továbbéssz.

Szegény lángol homlokán,
S kézzel halmi vég-után.
Ajkan egy szó, hang nekül
Tör fel a hegy oldalán.

Útját omló hullagát
Vérpatakkai fekszi át,
Csüggedetlen megy Guyon
Mind előbbre, mind tovább.

Mig magát fel elleni
Halmán czelhoz küzködi,
S csilagfennel zászlaját
Már az ormon lengeti.

S fenn tapodván a hegyet
Most nyilt ajka szóra meg,
Most felett meg s szolt Guyon:
— Látod, látod, hogy lehet!

Igmándi Miklós.

Féls.

Ésküdjetek
Tevér, csó
Föl mint eg
Honért, ha
Írjátok ezt
S örök csat
Tüzet lövelj
De a magya

Dühét az or
Mintsem e n
Porig törpül
Csak egy ka
De ez is ald
Ki hülden les
Küzdőren ál
Van-e közöt

Ha van, hülj
Zugó szél ho
Lélek kufárs
A márcziusi
Ne sirjanak
Az unoka ma
Vakul rohan,
Mig elnyeli a

De könny se
Kiket szegény
Már er, hogy
Ha van, kine
Ha küzködk

A főiskol
számban s a
Sátor.

Csodálatos dolgok történnek! Még azelőtt tíz évvel, ha valaki Boeckayt emlegette, arra rögtön rákiáltották, hogy veszedelmes rebellis. Ma pedig maga a király állítat szobrot Boeckaynak, aki a Habsburgok fejéről csaknem leütötte Szent István koronáját! Igaz, hogy ez a szobor csak olyan kisebb méretűnek van igérvé, de a történelmi igazságszolgáltatás és a kiengesztelődés nagy gondolatai fognak ahhoz fűződni!

Hát arra ki mert volna gondolni, hogy király és nemzet együtt fogják ünnepelni az 1848-iki törvényeket? Azokat a törvényeket, melyeket a magyar nemzet vére hullásával váltott meg s az óriási küzdelemben csaknem szetszakadt a Habsburgok birodalma, melyet az öszeroskadástól csak az orosz segély mentett meg.

Az aradi vértanúk nyugodtan alhatják síri álmaikat, halálukból feltámadás lett, küzdelmük megdicsőült!

Hanem annyi bizonyos, hogy az 1867-iki törvényeket nem fogják megünnepelni. De nem is lehet, mert nem fogják azok megérni az ötven éves jubileumot, akkorára 1867-et fölvalija 1848!

Milyen nagy különbség van e két szám között! 1848 egy szabadságra törő nemzet hatalmas életnyilvánulásának korszaka volt, 1867 pedig a gyászos megakuvása. 1848-ban egy lángelkű szabadság-aposztol vezette a nemzetet, 1867-ben pedig egy tétovázó, skeptikus böles. A mint 1687-ben a Karaffa eperjesi mészárlása által megfélemlített magyar nemesség lemondott szabad királyválasztási jogáról, elfogadván az elsőszülöttségi trónörökösödés elvét: úgy 1867-ben a Bach és Schmerling-korszak által megpuhitott, önbizalmat vesztett nemzet kiegyezett, igazabban mondva megakudott Ausztriával, de oly károsan, hogy közgazdasági érdekeit teljesen kiszolgáltatva a kapzsi szomszédnak.

Azóta két millárdnál többet fizettünk azoz boldogságért, hogy Ausztriával közösségben élünk s az ekként kizsartolt magyar földön, mely hajdan ringó kalászt és hősöket nevelt, felburjanzott a — szocializmus.

A nép kinyerést kér s adnak neki szunyódófést. 1687-ben szabadságot kért s állították számára Eperjesen vérpádot. 1848-ban

nem kért egyebet, csak a királyi eskü megtartását s kapott helyette Aradon Golgothát. 1687 és 1867 egyforma számokból alakultak. Csak a két középső szám van bennök megcsereelve. Ha egyenként összeadjuk e számokat, egyforma végsőszágot kapunk. Nem ményük is annyira rokon.

És ki gondolná azt, a mathezis ellenére, hogy a kisebb szám néha sokkal több mint a nagyobb? Már pedig határozottan úgy van, hogy 48, a kisebb szám, sokkal több, mint 67, a nagyobb szám. S a mint a bibliai 7 sovánny tehen elnyelte a 7 kövér tehenet, úgy a kisebb szám, 48, szintén el fogja nyelni, magába fogja olvasztani a nagyobb számot, a 67-et.

Máris mutatkoznak ennek a jelei. Honvédségünk, az önálló magyar hadsereg magva igaz, még mindig nem kapott tűzértséget és műszaki csapatokat, de bandája, b. Fejérváry katoná banda nagy dobja, ha jól ráútoek, akkora hangot ad, mint egy ágyú és a német ettől is megszabad, mint a hogy dicső emlékezetű Dessevly Aristid huszár-trombitájának harsogásától megszabadt a Hurbán egédsz társzeresztét a völgyben, míg a hegytetőn Dessevly egy maga trombitát, huszár-atakat fujva.

De más jelei is mutatkoznak annak, hogy a 67-ki alkotások sokáig már nem lesznek fentarthatók. Mert mint jól értesült kormányparti lapok írják, a magyar pénzügyminiszteriumban és kereskedelmi miniszteriumban már megkezdtek az önálló vámterületre vonatkozó munkálatokat és a többi önálló intézkedésre vonatkozó javaslatokon is dolgoznak.

Az önálló vámterületet követni fogja az önálló nemzeti bank, az önálló magyar hadsereg, a külügyek önálló vezetése és az ő Fellege személye körüli miniszterből magyar külügyminiszter lesz. Szóval az 1848-iki törvények teljes egészükben érvényesülni fognak és amit 1867-ben lefaragtak 1848-ból, az ismét vissza esztergalyozódik és a magyar elvégre ur lesz saját otthonában!

Azt mondják, hogy a függetlenségi és 48-as part elvesztette lába alól a talajt. Nagy

tévedés és rövidítés ilyet állítani, mert csak annyi történt, hogy a 67-es alapon álló kormányok egyenként kezdik a függetlenségi és 48-as part elveit kisajátítani. A függtlenségi párt ez ellen nem tiltakozhatik, sőt örömmel látja, hogy a megbomlott osztrák viszonyok arra kényszerítik a 67-es kormányokat, hogy ők valósítsák meg a 48-iki törvényeket és diadalra juttassák a függetlenségi párt programját.

A ki ezt tagadni meri, annak bizonyítékokkal is szolgálhatunk:

A polgári házasságot, melynek megvalósítását Irányi Dániel mindig sürgette, a 67-es kormányok folytonosan elleneztek, 1895-ben mégis megvalósították.

Az önálló vámterületet a kormányok mindig karosnak mondták, a mai kormány pedig már az előmunkálatokat is megtette az önálló vámterület letesítésére.

A magyar udvartartásról mint utólrhetetlen alomról beszéltek mindig, hogy pedig mielőbb meg lesz, bizonyítéka a királyi várak kiépítése.

A többi nemzeti kívánalmak is sorban meg fognak valósulni s akkor aztán még a főispánokból is függetlenségi hazafiak válnak s nagy garral fogják hirdetni, hogy ők mindig függetlenségi erelműek voltak, csak a rohamos haladást gátolták, mert a ki lassan jár, tovább ér!

Nincs okunk tehát a kislelkűségre és kétségbeesésre. Sőt bizalommal skinthetünk a jövőbe. Öltözzek fel tehát lelkünk ünnepi ruhába s készüljünk arra, hogy a nagy idők emléke méltó módon megünnepeltessek. Még el sem feleltük az ezredéves ünnepségeket, már ismét együtt ünnepel nemzet és király. Az ezredéves ünnepségek egy dicső multnak szóltak, a mostani ünnepség pedig a szabadság szent eszméjének diadalát hirdeti.

Igaz, hogy a nemzet inkább márczius tizenötödiken szeretett volna ünnepelni, de a kormány még mindig fázik e nap emléketől s április 11-iket, a 48-iki törvények szentesítésének napját, tűzte ki hivatalos ünnepnapul. De ezt a napot aztán minden évben megünnepelteni kívánja. Ennyit se vártunk a kormánytól, nem lehet tehát kifogásunk ellene, ha ezt a napot is megünnepeljük. Mert nem

Félszázados ünnepen.

Irta: **Kan Béla.***

Esküdjetek a szabadság nevére,
Tevér! csókba forrjon ajkátok,
Föl mint egyenlők, föl a pálya térére,
Honért, ha kell pokollal vivjátok!
Irjátok ezt a lengő lobogóra
S örök csatákra üssön bár az óra
Tűzet löveljen száz vulkán torok:
De a magyar poklon is győzni fog!

Dühét az orkán hamarabb kidörgi
Mintsem e népet sirba döntené
Porig törpül a vaserő, mi földi
Csak egy kar sújthat s ez az Istené!
De ez is áld, csak korcs utódot átkoz
Ki hűlen lesz a nyugvó ősapákhoz
Küzdőren állni lomhán nem akar
Van-e közöttünk ilyen gyász magyar?

Ha van, hüljön ki trespert szolgál-vére
Zugó szél hordja atkozott porát
Lélek kufárság árnya meg ne érje
A márcziusi hajnal bitorát!
Ne sirjanak az alvó óriások:
Az unoka megának vermet ásott
Vakni rohan, mint üldözött beteg,
Mig ehelyi a remes rengeteg!

De könny se hulljon százazrek szeméből
Kiket szegénység vaskeresztje ver,
Míg ér, hogy ősjog sziklává epül,
Ha van, kinek a földi lét teher?
Ha küzdők közsöntik bús sohajjal:

*A főiskola s az ifjuság ünnepélyén az országgyűlésben s a főiskola udvarán szavalja **Trippó** szót.

Meghalványul a márcziusi hajnal
Boruni kezd . . . itt-ott döng vézesen
Vigyázzatok! mert ítelet leszén.

S e kin-sajtolta vadoló morajra
Égő könnyekre mi a felelet?
A nyers erő szelvése el nem hajtja
Csak sürti a terhes fellegét.
Óh nap lehet csak, mely magasba járván
Keresztül tűzhet süri felleg árnyán
Világosságé lesz a nyert tusa
S e napfény: Márcziusnak idusa!

Hevülj, buzogj föl küzdök lanyha vére
Remélj s epedd e megváltó napot,
Vezérvilágul beborult egére
Ilyen napfényt csak a magyar kapott.
Más nép is szállt az éj ellen birokra,
De hajnalát az éj festé pirosra,
S gyógyultán fájt az anyaföldnek sebe,
Mert fiainak vétét itta be!

De itt nem volt a napkelésnek árka
Áldasa volt csak égi melege,
Mílljó darabra tört egy fényugára
A szolgálagnak százados jege.
Mint a hajót, ha észak oceanja
Tajtékzó árral, szirtől-szirtre hanyja,
S zöld parton felmosolyg a kikötő:
Lobog a zászló: megnyílt a jövő!

Föl a tetőre! ki a sárt utálja,
Előre szívbe! szivet, karba kart:
Törpült világ, mint óriást csodálja
A küzdelemben összefort magyart!
Itt nincs jelszó: vére és kalábra!
A habzó árban sziklaként megállva

Csak röpke szóval vivja a tusát,
És győz a márcziusi ifjuság.

E nap bitorját csak örömpir fesse
A büt csak rózsafátyol fődje be,
Egy nap ragyogjon porra és nemesre
Nem harc ez itt: a béke ünnepe!
Nem küzd jogért, csak szent örömrre kelve
Megérti egymást a fiaknak lelke
Egy az anya s majd együvé takar
Szabad, egyenlő s testvér a magyar!

Az ég kitisztul, gyul tizenkét csillag
Örtüzként lündököl a hon felett
A nép boldogság rózsatöi nyílnak
Nem volt s nem is lesz oly szép kikelet!
Az éji felleg könnyet mind kisírta
Hajnalt köszönt az ébredő pacsirta:
A vaskaliból szálló gondolat,
A leg meleg s repülni fenn szabad!

Te is ezikázz hát, villámlo igazság
Évszázadokra döngő esküdal
E népet ment igéid felriaszszák
Legyen erőben örök-fiatal!
Ót évtizednek börtönéből törj fel
Földet megrázó halhatlan erővel
Zendisd mi akkor tűzként tamadott
A nagy kérdést: rabok vagy szabadok!!

És idején, megesküszik, ki bátor,
Hont nem szeret, ki gyáván elmarad
Ma lássuk meg: a hős multért ki lángol,
S ki gazol hitvány köznap sarat?!
Hívek vagytok e nyugvó ősapákhoz?
Feleljetek! s félszázad áld vagy átkoz,
Már alkonyul, óh el ne késsetek
Jövő hitere föl, esküdjetek!!

az a fő dolog, hogy mely napon ünnepelünk, hanem az, hogy mit ünnepelünk; már pedig ápril 11-én is a 48-iki alkotásokat fogjuk ünnepelni. A 67-es kormány tehát, akarva nem akarva, beállott a függetlenségi eszme táborába.

De meggondolta-e azt a kormány, midőn márczius tizenötödikét elejtve, ápril 11-ikét tüzte ki ünnepnapul, hogy ezt a határidőt csak 3 rövid nap választja el ápril 14-ikétől, a mely pedig nagyon kritikus nap volt a Habsburgokra nézve? Furcsa dolgok történtek akkor Debreczenben s hiába festették be azóta a nagy templom boltozatait, nem lehetett azokról eltüntetni a langgal égő irást! Politikusok és történetírók különfeleképen íthetnek e nap eseményéről, de annyi bizonyos, hogy ez a nap örök »Memento!« arra nézve, hogy Magyarország történeti multjával es közjogával nem lehet játszani, nem lehet azokból tréfát üzni, mert a ki ezt megkiserül arra a nagytemplom boltozatai ráománydörgik, hogy »ne bantsd a magyart!«

Nem is bánt most bennünket senki, legálabb felelmetes ellenség nem bánt; még a németek is kezdenek bennünket megszeretni, a császárjuk legalább igen nagy elismeréssel nyilatkozott felőlünk. A nyugati nagy népek előbb utóbb megbarátkoznak azzal a gondolatával, hogy mi itt, Európa kellő közepén, mint politikai nemzet megmaradhassunk s ma holnap, az óshokon kívül, alig akad valaki, aki bennünket vissza akarja telepíteni — A zsiába.

Csakis magunktól függ, hogy azt a szép elismerést, melyet a németek hatalmas császárjától kivittünk, még szélesebb körben kivijuk, ezt pedig csak úgy érhetjük el, ha ragaszkodunk fenyves történeti multunkhoz s igyekezünk betölteni azon szerepet, melyet a Gondviselés a magyar nemzet számára kijelölt!

Miért lennénk tehát kishitűek, midőn oly szép jövő várakozik reánk? Búnak és bánatnak miatta miért esőggednénk el, miért függesztünk hegedűnket fűzfákra, mint Izrael nepe tette a babyloni vízeknél, midőn ünnepre készülünk?!

Ünnepeljünk nagy szívet! Riadjanak meg a tarogatók, bontsátok ki a nemzeti színű lobogókat, szabadság és függetlenség van azokra felírva!

Felre a három százados bánattal! — Örömdalt zengjen minden lant, örömenek harogjon minden ajkáról: Sursum corda!

Debreczen, 1898 márcz. 6.

Kósa Barna.

Márczius 15-ike.

Márczius szent napja, magyar szabadságnyló hajnala, szabad szülötteidnek legszivesebbika a magyar sajtó nevében ime köszönilek.

Vér nélkül vívtad ki a szabadságot és verrel tartotta meg azt ez a nemzet másfél esztendőn keresztül, árny. lázadás, esküszegés és árulás közepette s mivel az idegen zsarnoknak fujo paripai letépték, tizennyolc esztendő almból felebredt, megszibbadva érezte tagjait e- eltűnve a szabadság szarnyait melyekkel te ckesítettél fel egy pillanat alatt, még az, a mit betű szerint meghagytak vivmányaid közül a sajtószabadság is sorra követelte áldozatait, sőt hogy teljes legyen a bénító munka, maga a sajtó igyekezett leszedni emlékedről a dicsőség bhébjának minden levelét: elmondva mily kevés reszed van neked mindabban a mi történt...

En nem mondom el és nem czáfolom meg ezeket a meséket csak ahíttal! csüggök rajta magam elé idezven a kepet annak a két gyorssajtónak, amely cenzor nélkül kinyomatta a Nemzeti dalt és a 12 pontot s büszkén tekintek rád gondolva 1848 márczius idusa, arra a rendeletre, mellyel a helytartótanács a 12 pont kivanságait egy csepp vér nélkül, törvény nélkül egyszerre életbe léptette mig ezt a két dolgot a történelemből ki nem törlik, addig a magyartól márczius 15-ikét el venni nem lehet!

Jövel hat ragyogó napoddal márczius idusa, ihleed meg szívünket, hogy tudjunk hasonlók lenni azokhoz, a kik téged megleremtettek ötven évvel ezelőtt!

Jövel márczius idusa és töltsd el lelkünket azzal a szent érzéssel, amelyvel ötvenesztendővel ezelőtt eltöltötte a nemzetet s plantáld belé újra azt a lelkesedést, amely akkor kikelt vala, feigyujtván lappangó tüzet a világnak legnagyobb szónoka, a magyar nemzet bálványa es leghivebb fia K o s s u t h Lajos!

Tedd, oh ragyogó márczius, hogy újra lelkesítsen bennünket nagy tettekre ez a név gyujtson a szó, gyujtson az ige, amely magasztalja az ő halhatatlan nagy nevet!

S ha ezt megtetted; oh varázsold közénk az áhitatot, hogy méltóan ünnepelhessünk tégedet s mindazoknak emléket, akik ötvenesztendővel ezelőtt nagyá és dicsővé tették a magyart a szónokokat, a költöket a hadvezereket, a vértanúkat, és a nevtelen hőské; akik immár mindannyian a sirgödör ölen pihennek mert megharcoltak a nagy harcztól, legyen emlékü örökre áldott!

Kohányi Gyula.

Ragyogó felhőtlen tavaszi nap virradt rank a szabadság ötvenedik évfordulójának magasztos ünnepére. Mintha csak az ég is mutatni akarta volna, hogy velünk érez ezen a dicső napon és kipirult hajnalra.

A házak tetőin megjelentek a nemzeti zászlók, a főtér már kora reggel tarka sokaságtól hullámozott.

Reggel 7 órákor megkondultak az összes református templomok harangjai, egy órával előbb, mint tegnap, ezzel a változással is hirdette, hogy a nemzetnek nagy ünnepe van...

Kinyitlak a templomok ajtajai s zárando-kolt be a nép s ott a szöszékről a rendes napi könyörgést ma reggel a rendes isteni tiszteleten is a hazáról és szabadságról való elmélkedés váltotta fel.

Ünnepelt ma mindenki Debreczenben, fiatal es öreg: férfi es nő, tanuló es polgár egyaránt. Reggel 1/2 9 órákor aztán megkezdődött a hivatalos ünneplés, melyről tudósításunk itt következik:

A főiskolai tanárikar ünnepe.

Reggel fél 9 órákor az oratoriumban az 1849. országgyűlés helyén gyűlt össze Kiss Áron püspök vezetése alatt az ev. ref. főiskola tanárikara es ifjusága, vendégül látva a városi tisztkart es a debreczeni 48—49-es honvédegyület zászló alatt, hogy megtartsa hazafias emlékünneplését. — Az ünneplés programja a következő volt: Előjátéknak P. Nagy Zoltán a tanítóképző intézet új zene-tanára hazafias motívomu darabot zongorán, majd a főiskolai kántus énekelte el Beliczay »Nemzeti ima-ját. Ekkor Csiky Lajos főisk. lelkész lepett a szöszékre, megható es örök buzdítású szolgálható imát mondva. Az ima után a kántus a »Hymnus-t« énekelte el s következett az ünneplés fénypontja dr. Helle Karoly jogtanár emlékbeszéde, mely rövid volt, de hatalmas, valóban elragadtta az egész gyülekezetet. Még Tripsó Sándor jh. szavaltta el igen szépen es nagy hatással Kun Béla jh-nak lapunk mai számában közölt pályanyertes odáját s a gyülekezet éléskelve »Szózat« zarta be a szép ünneplést.

Az ev. ref. nagytemplomban.

Már jóval 10 óra előtt megeit a tágos templom ajtatos hívökkel. Ott volt Debreczen város tisztkára Smoňfy Imre kir. tan. polgármester vezetése alatt s városunk színejava szegénye gazdaga egyaránt. Nem egy beteg részt a nagy háladásból. Hajdu vármegye hős Boesky vármegyeje is kitétt magáért. Testületileg nem tartotta célszerűn k jelenlenni az istentiszteleten, azonban hogy tessék lások elküldte két usztvis-lője a kegyelet adóját leroni Veszprémi István főjegyző es P e n z e s Sándor árv. elo. személyében. Pontban 10 órákor megszólalt az orgona hangja s felzuggot a jelenlevők ajkáról az

ünnepi programban jelzett Gyülekezeti megnyitó enek; Jövel Szent Lélek Ur Isten! Ezt a gyülekezési enek XXXVIII. zsoltár követte. Ennek elhangzása után a főisko a jól szervezett ennekara adta elő Vörösmarty »Szózat-at. Ez után K. Tóth Kálmán lelkész mondott gyönyörű hálaadó imát, melyet lapunk holnapi számában fogunk közölni. Ezután a Hymnus következett a főiskolai ennekar által előadva, melynek elhangzása után a VI. gyülekezeti enek zárta be az istentiszteletet s el oszlott a nép, hogy a még következő ünnepekre siessen.

A nagyváradi utcza templomban.

A depr. izr. hitközség hazafias tagjai d. e. 9 órákor gyűltek egybe a nagyváradi-utcai templomban, hogy lerőjják a kegyelet adóját. Melynek lefolyása a következő volt: Az ennekar kántor vezetése alatt egy heber ennekar nyitotta meg az ünneplést, melynek elhangzása után a tanuló ifjuság a Hymnusz énekelte dicséretreméltó összhanggal. Azután Krausz főrabbi méltatta a márciusi napok jelentőségét. Fohászodik az istenhez, hogy tartsa meg szívünkben mindvégig a hazafias hangulatot, melyet 50 év előtt elődeink ültettek szívünkbe. Az iskola tanulóihoz intéz szavakat, melyben inti a hazaszeretetre, összehasonlítva az ifjuság korát a márc. tavaszi napokkal. — A frigyáda előtt imát mond kiralyunkért es kiralynekernt, keri Istent, hogy ártassa el bölcesség országunk, városunk vezetőit, a felelős miniszteriumot, a városi tisztkart es minden magyar polgárt. Az ünneplést a tanuló ifjuság a Szózat éléskelésevel zárta be.

A pástiközi templomban.

A depr. aut. orth. izr. hitközség márc. 15-ének 50 éves évfordulóját reggeli 6 órákor a pástiközi templomban ünneplte meg a következő sorrenddel: 1. Bekezdési ima. 2. A 21—66 zsoltár éléskelése. 3. Rosenberg Farkas rabbinus megható imája s könyörgése edes magyar hazánk es kiralyunk üdvéért, boldogságáért. 4. A 100—117. zsoltár recitálása. 5. Schiffman kántor által tartott megható zárima. A zsulolásig megtelt templom fenyeeen ki volt világitva, az ünneplés 7 órákor ért véget.

A piaristáknál.

A hazafias szellemű piaristák az idén is megünnepelik a Szabadságharcz évfordulóját. A hazafias ünneplés reggeli 8 órákor kezdődött a róm. kath. templomban, ahol Privary József tanár ezelebrált. A gymnasium disztermében fél 6 órákor kezdődött az ünneplés melyen diszes közönség volt jelen. Először a gymnasium ennekara a Hymnust énekelte el; utána Cserhalmy József, az iskola hazafias, szellemű s buzgó direktora felkes beszédben méltatta a mai nap jelentőségét. Utána Danilovics Pál IV. o. t. szavaltta el szépen, Gáspár Imrénék »Márczius 15.« cz. költeményét, mire az ennekar rázendítette a »Talpra magyar«-t. Szűgmet Karoly III. o. t. »Elore« kezdetű költeményt szavaltta el. A gym. ennekar fejezte be a lelkes ünneplést. »Kik voltak a honvedek?« s a »Szózat« éléskelésevel. Az ennekar működése teljesen precíz volt, amiért dicséret illeti a kar vezetőjét Láng János tanárt.

Az ev. ref. felsőbb leányiskolában.

Itt a márcz. 15-iki ünneplés sorrendje a következő volt: Istentisztelet (reggel 9 órákor), melyen éléskelték a 37. Dicséret 1-ső versét, aztán imádságot mondott Nagy Gyula vallástanárs s a 220. Dicséret 7 dik versét énekeltek a növendékek. II. Hazafias ünneplés (d. e. 11 órákor) a következő műsorral. 1. H y m n u s z Előadta az isk. E n e k k a r. 2. A l k a l m i b e s z ó d, tartotta D ó c z y Gedeon. 3. S z ó z a t. Előadta az isk. e n e k k a r. 4. A h a z á r ó l Petőfitől. Szavaltta D ó c z y Ilona. 5. K o s s u t h n ó t á k. Előadta az isk. e n e k k a r. 6. A l e d ő l t s z o b o r. Petőfitől Szavaltta K a r á c s o n Ottilia. 7. K o m a r o m i - i n d u l ó. Erkel F. Hunyadi László cz. dalmüvéből. Előadta az isk. E n e k k a r.

Színház.

Márczius emléke a színházban, 1848. Hadak utja.

Látványos színmű 1 képből elő és utójátékkal. Irta **Vörösmarty** Először adták a debreczeni városi színházban 1898 márczius 14-én.

Az **E z e r é v** szerencsés kezű szerzője kapott a budapesti népszínházi bizottságtól megbízást a szabadságharc emlékének megörökítésére. Mindenesetre sokkal nehezebb feladat volt, mint a millenáris darab összeírása: s ezért nagyon kíváncsiak néztünk bemutatójára.

A kíváncsiság megokolt volt és eredményes is. A darab olyan ügyes felfogással van megírva, hogy alkalmi darabnál ritkaság. Hatarozottan jobb az **E z e r é v**-nél ugy belsej értékre, mint színpadi hatására. — Ez pedig nagy szó.

De lássuk röviden a tartalmát: **E l ő j á t é k**: Elenk tárja Pestet márczius 15-én különféle ajku néppel, Jókay Mor (Békésy) beszél majd utánna Petőfi (Vidor) elszavalja a Talpra magyart s fölolvassa a 12 pontot. Az előjáték másik része apr. 11-ét foglalja magába magalakul a miniszterium Kossuth [Komjáthy] fölmutatja a törvények szentesítését s a magyar nők megkoszorúzzák az első miniszterelnököt (Barthát) gróf Széchenyit és Kossuthot.

Az első kép Dárkó Mózes székely paraszt házába játszódnak le. Dárkó család feleletesen értesül Pupa Mihály által a jobbágyok szabadságáról, György a Dárkó fia s Zakar Gerely jogász visznek bizos hírt erről, György fegyverre szoltja a jobbágyokat. A második képből a jobbágyok összegyűlnek a falu végén levő keresztel s esküt tesznek, hogy követik Györgyöt, ekkor jelenik meg Balta János dülő biztos, ki a György nejét szereti s a népet maradásra akarja rávenni, s már a nép le is mond az indulásról, midőn György anyja megjelenik, az ő s Eszter leánya buzdító szavara elindulnak. Seben felé, miután mindket lelkész aliasát kikérték.

A 3-ik képből nagy készülődést látunk, fegyver s kard tisztítást, majd a kath. pap által adományozott harangból elkészült az első agyu, ekkor megjelenik az ellenség, de a székelyek győznek s elfogják Baltát, ki a németeket vezényelte, mert ellenségére esküdtött. Görgeynek, de Görgey nagylelkűen szabadon bocsátja. Erlekes epizód itt Zakar örmény kereskedő megjelenése, ki fia után jő, beállót hadnagynak s leánya után ki kedvesét Dárkó Lezskót a háboruba is elkíséri.

A 4. kép **D i a d a l r ó l** D i a d a l r a. Itt több összvetés történik s már a magyarok elvesztenek a csatát, de székelyek hirtelen megjelenése megmenti őket. — Igen hősiiesen viseli magát Zakar Anikó, ki hadnagyi leány s Marinka tejesüveve ki kaplár.

Az utolsó kitérésnél ismét elfogják Baltát s Bem le akarja fejeztetni de a György kérésére kinek megesküdt, hogy ezután honvéd lesz kegyelmelek. Az 5-ik kép az Othon. A székelyek hazá jönnék a harcából Bem tábornokuk vezetése alatt s otthon maradnak egyszersmind most már Laczkó eljegyzi Anikót. Gyönyörű jelenet a midőn Anikó és Marinka, az öreg Behmek a lengyel himnuszot énekelik (meg kellett ismételn.)

A hatodik kép Segesvár-Fehéregyházát mutatja Petőfi halálával ki megesküszve van a színen s György Laczkóval azon igyekezik, hogy elvigye onnan, mert a muszkák arra fognak elvonulni, Petőfi azonban nem megy, maradni akar, közben elfogja a sebláz és vizióiban elvonul e'ltte, igen szép versekben s eventívén meg vlamennyit, a magyar szabadságharc het nagy jelenete, u. m.: I. »Kossuth Lajos az országgyűlésen.« II. »Gyuyon a branyiszkói csatában.« III. »Damjanich a szolnoki ütközetben.« IV. »Perczel Sz. Tamásnál.« V. »Klapka kirohanása Komáromból.« VI. »Budavár bevétel.« Közben Petőfi térére bukik s hazámai végével berohan Balta, aki felismeri Györgyöt s megfenyegeti, hogy le-

számol vele, de Györgyék elrohannak, csak Petőfi marad ott a kité — s hő-függöny mögött — a kozákok lovai letipornak s holtan ott látjuk Petőfit.

A VII. kép első része a fekete karácsony Györgyöt a németek elfogják és Balta német párti lett, tömlöczbe vetteti, de György Mihók segítségével ki szabadul s áruhában haza megy neje a testvérei megismerik, de atyja nem. Balta azonban üldözi mután mindenki elutasítja válaszával, távozni akar, midőn észre vesz egy mellék ajtót, hol György rejtőzik s be akar rohenni, de Eszter a felesége föltartja s elfogadja a szerelmi vallomását s miután Balta embere is elbocsátja Eszter bedobja Baltát az urához, ki megfojtja. Ez alatt előjönnek Balta emberei, megtalálják urok holt testét, de a gyilkosai Mihók adja ki magát a kité is is visznek. Ebben a képből értesülünk arról is, hogy a György anyja meghalt. A kép második része a jelent mutatja, ahol György mint öreg ember beszél el a multat s a jelenet ki van békülve, élteti a hazát és a királyt.

A darabot egy álomkép zárja be, melyben a honvédek szobra előtt a személyzet a Szózatot énekel.

Az előadás jó volt. A legnagyobb sikert Komjáthy aratta Dárkó György szerepében. Vidor mint Petőfi az előjátékban nem elégtelt ki; a heveséget hadarással akarta jelképezni minden érzés nélkül: az első képből a Talpra magyart! szavalaása közben kihagyta azt a sort:

»Jobban ékesíti a kart... azt aztán készsággel elismerjük, hogy a IV. képből igen sikerült alakítást mutatott. A nők közül Eszter személyesítője E Kállay Lujza aratta a legnagyobb sikert, A többiek is, egytől egyig hozzájárultak az est sikeréhez. A zenét Rácz K. zenekara szolgálta, sok tapsot aratva különösen a Rakóczy indulóval.

Márczius 15.

(Sz. L.) Mily jóiesik a kifaradt léleknek e végtelen sívárság közepett egy parányi pihenés, midőn újra feltűnni látja ama fénylő csillagot, mely sötét útjait világítja meg; de vajjon a multnak ama fénye bevilágít a jövőbe és vagy csak annak nagyságát koszorozza meg, vajjon nem a leszálló nap fényárja ez a bérczetón, mely után a sötét éj következik?

Ne menjünk tovább; feire e szédítő gondolatokkal, üdv neked hajnal drúje, hiszen a felkelő nap az amott a bérczetón, üdv neked márczius 15-e.

Mennyi kétékedés dul a honfi kebelben, majd elveszettnek látja azt, mi élete világa, mindene, majd kiör lelkének fellázadt ereje s harcra kész szállani mindennel, harcra végzetével. A kétékedés kinja tépdeli feldult kedélyét, majd fél és remel, küzd és lehajítja fejet s kitér ama nagy kérdés előtt, mely a lenni, vagy nem lenni feltevésében keresi a megoldást. De hagyjuk el a meghasonlás e rémítő pusztaságát s keressük fel a vigasztalás angyalát, tekintünk szemünk a kikelet viránya felé, melyet a tavasznak illatárja bajt felénk.

Ö ven év, már egy felszázad választ el bennünket ama nagy napoktól, melyek mindig dicsőségét fogják képezni e nemzetnek, midőn felismerve helyzetét, egy lépéssel századának nyomába ért.

Márczius 15! örökre ünnepe léssz te e nemzetnek, hiszen e nap dicsőségéhez már egy felszázad kegyelele fűződik, s e napnak vannak annyi nagy és szent emlékei, Valóban csak botor törekvése az a dörösznek, midőn le akarja törölni azt, mit ez idő a történelem lapjára felirt.

Midőn szabad volt a magyar karjának erejét fel Európával érezteté, majd a világ hódító Ozmánt utjában megállítá s hősi önfeláldozással védte meg a keresztnek hitét; de a tulerővel szemben magára hagyatva Mohácsnál, kiejté kezéből fegyverét. Így hódta három századnál tovább láncait s

bár többször szétszaggatta azt, de kezén a békó mindig rajta maradt. Küzdve, tépelődve mindennel 's önmagával, így találta őt a nagy idő.

1848. tavaszának szele fent lobogtatá a magyar trikolor, lánglelkű költőjének ajkán felhangzott a dal s tette hívta nemzetét.

A költő dalát megérté nemzete s hön hirdeté, hogy az ember szabadnak született. Feura zászlójára ama kijelentést, mely a szabadság egyenlőség, testvériség-ben találja meg az ember legszentebb törvényét.

Egy új let világa nyílt meg előtte, midőn a szabadság szelleme kitérván szárnyait Európa felett végig repült s hirdeté, hogy: eljött az idő s megvirradt.

A nemes francia nemzeté a dicsőség, mely első ismerte fel a világszellem szózatát, kimondá a szent ígét, a népek szabadságát, hirdeté, hogy a gondolat szabad.

18 század küzdelme után újra életet nyertek azon szavak, melyeket a Megváltó hirdettet: szeressétek egymást.

Feltámadtak a golgotán keresztre feszített istenembernek igéi, kiszabadult a lélek sötét börtönéből s világszág lön, miként hirdette. Az égi fény, mely a földre szállt alá, felismertett s népek mint testvérek ölekeztek. Teljesedésbe ment, ami felett a nagy szellemek oly sokat gondolkodtak, égő szívök hő tüzével ápolgattak, hirdettek és tanítottak.

Tetek legyen a legnagyobb dicsőség is, kik lángelmék világával fardhatlanul kuttattak a nagy igazságot, melyet az örökkévalóság bölcsesége az ember lételének törvényében megalkotott. Szálljon utánatok az elismerés igaz szava keressen fel benneteket az emlékezet és hál kegyelele. Legyen a ti álmotok szép és csendes, ti nem haltatok meg, szellemetek elni fog velünk.

Álljunk meg itt egy pillanatra, hogy teljesíthessük szent kötelességünket azok iránt, kik e nagy nap eljövetelet megjósolták. Nem kívánunk itt soká időzni, habár oly sokat szeretnénk elmondani; de áldást rebeg ajkunk reájok s legyen áldott emlékezetök. Nagyobbak voltak ők másoknál, sokkal többet is szenvedtek s annyian haltak meg szent hitökért.

Nyolcvankilenc szellemének óriási harcza majdnem a végtelenségig terjedt ki, mert nem kimélve semmit, megtagadván eredetet, önmagát tépte szét s midőn a természet rendje ellen is harca kelt, utóterte végzete s saját fegyverével győzetett le.

Legyőzetvén, csak kardja hevert ell-nének lábainál, de szellemének hatalmával tovább vitta nagy csatát s igazságának erejével népeket és nemzeteket hódított meg. — Ely felszázad lefolyása alatt kijelentés szent igéi közös kincse lett Európa népeinek a mi előbb megerteni nem tudtak, azon káprázatos tü-neményt, hozsannát kiáltottak most s ábitattal hirdettek, hogy az ember szabad.

Ezen érzelmektől áthatottan készen találta 48-nak márczius idusa magyar nemzetet s lánglelkű vezére, a nagy Kossuth kibontá a háromszínű zászló, törvénybe iktatta nemzeti jogait skirálya szentesítette azokat.

Nagy volt a magyar e pillanatban, midőn önként lemondván kiváltságairól, magához emelte a népet, kimondá a jogegyenlőséget, megértve korát, szabadá tévé a gondolatot s annak a szabad sajtóban szabadságot biztosított. Felállítván a felelős kormányzatot ezeréves alkotmányában népek is helyet adott. — Öröme es boldogsága közepette a haza egyetlen gyermekéről sem feledkezett meg s miként az édes anya szeretett, mindnyájukat átölel-vén kebelén melegen.

A márcziusi napok eseményei s dicső fiának lángoló szavai határtalan lelkesedésre ragadták az egész nemzetet s tette készen sorsának ura let.

Igy vette kezdetét ama nagy atalakulás, mely új korszakot alkotott életében s míg más nemzetek tengernyi vér arán érték el azt, a magyar nemzet bölcsesége szeretettel párosulva békén jutott el ahhoz. Örök dicső-

ségére leend ez a magyarnak, mert midőn fenyesen izazolta hazája és a szabadság iránti rajongó szeretetét, ugyanakkor királyához is hű maradt. A nemzet és király megértvén egymást s a kornak szöveget, egyesülten munkálkodtak a haza javáért.

A boldogság örömeztetést mi sem zavarta meg s az egész nemzet lelkesülten fogott munkájához. Nyílt lelkében a gyanúnak még árnyéka sem élt s igaznak látta a szép időt, bizalma oly nagy volt, hogy a csalódásra gondolni se tudott, magával mérvén az eseményeket, magához hasonlónak látott mindeket.

Ennyi reménnyel eltelve, bizalommal tekintett a jövő felé s hite oly erős volt, hogy bizalmát még a csapódás sem ingatta meg.

Igy haladt az idő tovább és nyomában az események. A tiszta láthatár borulni kezdett s a sötétben ólalkodó árnyék kilépett undok rejtekekből, munkához fogott. A meg hasonlós és visszavonás magvat hinté el a haza földjén, hogy aztán kikeljen belőle az árlás.

Nem is csalódott számításában, egy magára maradt a magyar, idegen és a gyermekek együtt mezeizogáltak az édes anyát s kiáltott a nyílt szabad.

A veszes felhők mindjában tornyosultak hazánk egén, az árlás letéve galád mezét, megszegvén a király szavát, szétlépte a szent törvényeket, észak és dél, kelet s nyugot felől reá rohant hordáival.

Megdöbbenve e nagy árláson, panasza nyíltak ajkai s hogy bepanaszolja azt, a trón számolyaig hatolt. Mindhiába utját állták, ellopták tőle a király szívet s hogy jobban czélt érjenek, feldöntöttek magat a trónt.

Csak ekkor lett minden világos előtte s tört ki keblének fájdalom, midőn látta, hogy galádul visszaélték bizalmával, megcsalták hűségében, csak akkor nyult hős kardjához, hogy önvédelmi harcát kezdje meg s megvédje a megtámadott hazát.

E válságos pillanatban felhangzott nagy fiának szava: fegyverre magyar, veszélyben a haza. Varázs szavának hallatára megdöbönt a nemzet szíve, ifjú és agg, még a gyermekek is sietett a haza védelmére.

A sasoknak nemzete újra a magasba száll, mint villám csapott le ellenségeire s kemény tusára kelt a haza védelmében.

Csaták zaját viszhingzett a kárpátok léreze s a nagy alföld végtelen rónán szaguldó hősök paripáinak dübörgése az Adriák morajába veszett el.

Öldöklő harc dult a haza minden részén, nem volt egy talpalatnyi tér, melyet honfi vér nem áztatott. Az igazak csatája volt ez, melynek zajából felistenként emelkedett ki a honvéd.

Emeljünk káspot e névtelen hősök előtt és nyujtsuk feljök e nagy nson a hála és szeretet örökzöld koszoruját, mert csak ezt adhatjuk nekik... és alamizsnát. De ne menjünk most tovább törőjük ki szemünkből a könnyeket és nézzük a felstének csatáját. Igen, álljunk meg itt egy pillanatra, szolgáltságunk igazságot a haza minden hű fiának és adjuk át nekik a megérdemelt babért.

Tekintsen csak szemünk az öldöklő csata zajába és nezzük ama retenthetlen hőst kezében fegyverével miat rohan ellenére, bar nem érti a vezény szavát: hogy előre, de jól tudja azt, hogy a honvédnek győznie kell, előre tart. Hogy szaguld amott a hős, kardjával halált merve mindenfé, mint sujt le most, majd megdöbönt, talán testvére volt. Könyve pereg, de meg nem áll, mint vihar szaguld tovább.

Ki közölünk az, ki látva e két hőst meg nem bocsát mindnek a többinek, de nem ketten valának ők, sokan sokan éreztek és küzdöttek együtt velük.

Legyen előttünk emlékül örökre szent s feledjük el, hogy annyian elt veltek. Mem önnibajuk volt az nekik, a hitszegés bünyogatta fel őket ellenünk, mely halál egyformán mért nekik, nekünk.

Mielőtt elhagynánk a csaták zaját, tel-

sítsük azon szent kölességet, melyet oly édes teljesíteni. Nyujtsuk kezünket s ezzel szívünket a testvér lengyel nemzettel felé s ne késsünk egy pillanatra sem de egyszerre mindkét kezünkkel szorítsunk kezét a bécsi legióval is. Hogy mit tettek ők, azt majd a jövő legendájának költője fogja elmondani, mi csak azt láttuk, hogy ott voltak ők, hol a hálal a legsűrűbben aratott.

Hat a hősök hőst mint köszöntük, kik annyiszor s oly vakmerőn néztek a halállal farkasszemtel. Babért nekik óh! nemzetem csak ez lehet jutalmuk a hősöknek, babér, melyet egy nemzet fon halántékaik körül. Hogy köbevést emlékeket a golgotán, az nem elég, mert az idő lerombol minden építményt, de építsd fel a szent templomot kebled belsejében — s állíts oltárt belé nekik, s szivednek lángja örökre égjen azon.

Ilyen volt a hősi küzdelem, melyet a megtámadott haza védelmében a magyar vivot, győzelem koszoruzta fegyverét, legyőzte anyai ellenét.

Rettegve hátrált előre minden ellene, sulyos csapását nem bírván felfogni meghökölt neki, vagy futva menekült túl a haza határain.

A győzelem már teljes volt, midőn északnak fehér ura tomerdek hadával megjelent a kárpátok felől.

Nem hátrált meg előtte a magyar, de bátran szembezállt vele s a bérczes hazának földje hősi csatáknak lett színhelye. Mint oroszlan harcokt ellene a magyar s csudákat művelt a maroknyi sereg, csak Ossiannak bardjai mondhatnák el ezt, mely hasonló volt ahhoz.

A felstének hősi bátorsága már megállta majd visszavonulni kényszeríté észak kemény hadat, midőn Világos segítségére jött. De hagyjuk el ezt, tavozzunk el a kétkezes e kinos győrelmetől melyre megrendül a honfi kebel s legyen bármiként is, a dicső küzdelem rem szép véget ért. Ha karddal kezében csatázva el a hős babért helyez sírjára az emlékezet, miként a francia gárdának mely meghalt, de nem adta meg magát.

Igy lett urává a fehér csar a magyar-nak s győztes a kornak, melyben élt, hőherainak kiszolgálta azt.

A csaták zaját némaság váltotta fel, s a siricsendben a hóher subintásán kívül csak egy egy jajkiáltás hangzott fel. Megteltek a börtönök a nő ferjet testvér testvért, az anya gyermekét vesztette el, bánata volt mindenkinek, gyászba borult az egész haza, legnagyobb gyász az aradi volt. Egy nagy sirt ásított a zsarnokság, hogy abba az egész nemzetet temeti el, nem hitte azt, hogy az artatlanul kiöntött vér egre kiált s mit akkor nem hit, később tapasztalta azt.

Igy ért véget a nagy küzdelem, a lányka aludni ment. Aludjal óh! csendesben almod édes legyem, meg fog s z ó l a l n i a k a k a s s é b r e d e s e d d i c s ő legyem

Most mielőtt elhagynánk e véghetetlen tér melyet a jövő határol csak, mondjunk bucsu szót ama hősökhöz kik az örök hazába költöztek át.

Hogy ki volt közzületek a legnagyobb, ne keressük azt, mind a nnyian egyenlők valatok, bátrak csatában, bátrak a halában még a bitó előtt is. Bámullatall tekint felétek egy félvilág midőn hősi küzdelmetekben újra elni látta a magyart. De mit mondjunk mi, kikre szemünk alig bír feltekinteni. Ti vagytok nekünk die-össégünk mindenünk, de több ennél is a jövőre reménye a feltámadásnak erős hite. Ti mutattatok meg nekünk az utat, melyen haladnunk kell a nagy cél felé hol az igaz er e t f ő d j e v a n. Es mi szent fogadást teszünk e napon, hogy hozzatok hasonlókat lesznék, s folyt a t j u k a nagy munkát o v a b b m e l y e t t i k e z d e t t e t e k, hogy felviruljon s z a b a d é s független legyen a haza.

Hat a szellem örfa, hit kitagadott nemzet, hol phen? Szabad hazában! Nem, egy rabszolga had visszahozta porhüvelyet talan.

hogy eltemelve lássa őt. Vigyázzatok a szellem kikelhet sírjából számonkéri sáfarkodásokat, s a nemzet lesz a bíró mely iténi fog felettetek.

Pihenj te is csendesen legdrágább halottunk! Erős várunk a mi hitünk melyet k ö s z i k l á r a t e e p i t é l : imádkozzunk.

Falusi történetek a szabadságharc idejéből.

Irta: Dr. V. A.

I.

Miből lett a honvéd?

Nem volt még akkor tájban híre hamvas vasutnak, kövezetnek, sem távirtdának arra mi felénk, de azért az őserdőkön es mocsarakon keresztül a mi kis falunkba is eljutott az a rettenetes vészir, mely egyszerre talpra állította a beteg orosziant, hogy a haza veszélyben van!

Beregvármegye a többi megyék példáját követve, szíven elhatározta, hogy a megye költségén felállítja a »beregi önkéntes századot«. És hihetetlen gyorsasággal kitélt a 300 es néhány emberből álló létszám, még pedig önkéntes jelentkezés folytán.

Volt abban a században minden rangu és rendű ember, kezdve a vármegye legelső nemes családjának fiától, egész az utolsó szolgálóig. De hogy is ne, mik r a szabadság, egyenlőség, testvériség aranykorát élték!

A mi falunkban, Barabasban, az első híre 12 szép nemes legény csapatot felkötötte, köztük a legelső gazda 21 éves fia is, a ki alig pár héttel azelőtt vitte haza a falu legszebb leányát élettársul, az ősi kurirára.

Katoná lett ő is, a nélkül, hogy akár öreg szülői, akár szép fiatal hitvese csak szót is tettek volna ellene, hiszen ilyenkor csak nem maradhat otthon szegényszemre egy olyan erős, szép legény, mint ő volt.

Maga az apósa fogatott be s a fiuk hazafias dalokat énekelve, indultak Beregszászba, a megye székhelyére.

A falu végen azonban találkoztak egy Szalma Aron nevű szolgáló legénnyel, aki kapálni ment a mezőre.

A fiatal honvéd utána kiáltott, hogy jöjjön velök, mire az nem sokat teketőrizott, hanem lekapta válláról a kapát, belétké egy udvarra és oda szölt egy épen oit bámuló asszonyok, hogy: »mondja meg Gerzsenyi Aron uramnak, elmentem katonának!«. Avval ő is felült a t ö b b i e k közé es elment.

Amde a századnál már kitélt a létszám s ezt a paraszt legényt e miatt nem akarták bevenni, de ő még is ott maradt s vagy 3 hétig saját ruhájában, egy bottal kezében követte a századot, mikor aztán végre is helyet kapott a sorban és dicsően végig is küzdötte a szabadságharcot.

Az 1849-ik év kora tavaszán fekete pecsétes levél jött a t i s z a f ü r e d i táborba, melyben a mi honvédünket arról értesítettek, hogy édesapja elhalt.

Ő tehát néhány napi szabadságot kapván, hazament, de akkorra már a gölya is megelőzte. És hogy a rea maradt gazdáság, meg a familia árva nem maradjon, kieszközölte, hogy végkép otthon maradhat »ha legalább is olyan derék legényt állít maga helyett mint ő.«

Csakhamar akadt is még egy más legény, aki szép szóért és 500 forintért be-rukkolt helyette, de szegény oda is veszett valahol Buda alatt.

A mi ifjú honvédünk pedig azóta megöregedett, de meg nem vénült! Mert hiszen most is mindannyiszor felderül az arca és tűz ragyog a szemében, valahányszor ezeket a szép időköt említiük előtte.

Különbben a mellett, hogy a függetlenségi párt vezere, most leggazdagabb földbirtokos a faluban; szép családja van és egyik fia az

én kedves X. barátom néhány év óta épen Debreczen tarsadalmának egyik rokonszenves és előkelő egyénisége.

II.
N e m z e t ö r ö k .

Barabás lakosainak száma most sem igen haladja meg az 1200-at, 1848-49-ben pedig semmi esetre sem volt több 900 léleknél.

Es ebből a kis faluból 47 katona volt a szabadságharcban, kik legnagyobb részét önként állottak be s egy része Világosnál, másik része pedig Komáromban tette le a fegyvert.

Ezen kívül minden fegyverfogható ember nemzetőr lett, az én apám volt a parancsnokuk, kit e magas állásra talán az a körülmény minősített, hogy az öreg három vármegyének volt tablabírája, nem csoda tehát, ha a közbizalom benne összpontosult.

Az öreg két ízben vezette nemzetőreit az ellenség fele, de szerencsére egyik alkalommal sem láttak ellenséget, (annyira távol állottak tőle.)

Pedig olyan szépen, olyan lelkesedéssel indultak el!

A mint az indulási parancs jött, egy sötét hajnalon megfúvták a riadót, majd felreverték a harangokat s a kisbíró dobszóval hirdette ki, hogy stúzva n, é g a h a z a, menni kell azonnal az ellenség elé!

Mindenki engedett a parancsnak, csak két polgártárs renitenskedett, de azokat is oda láncozták egy székérhez s úgy vitték magokkal önkéntesnek, egy harmadik atyánkfíat pedig, a ki a d i c s ő s é g elöl szinten buzdózott, a felesége mellől húzták le a kocsióról (mert szerencsétlenségére épen szembe jött velök) s h a z a p a m k i n e m szabadjárta, — egyik, különben jó barátja — talán el is vagja a nyakat, mert már reá is tette a kardot.

Akkor volt ez, midőn 1848-ban a munkácsi várát ostromolták.

A várban évtizedek óta a H a r t m a n nevű német gyalogezred álmásozot, mely látva a vár köré gyűlt több ezer kaszás nemzetőrrel, a beregi önkéntes század felhívására önként feladta a várat s a v e r e c z e i s z e r o s o n keresztül Galicziába vonult, — hogy a következő tavasszal ismét visszatérjen.

Vissza is jött több mint 4000 német, de fiatal honvédek a munkácsi polgárság P o d h e r i n g n e t Munkács felett megakadályozták őket a Latorczán való átkelésben mulán egy tábornokuk és sok emberük elesett — újra visszatértek Galicziába, a barabási nemzetőrök pedig másodszor is szintén minden baj nélkül visszakerültek kis falujokba.

Az apám különben mind a két alkalommal megfordult a munkácsi várban, hol nagy mulatságot rendeztek a könnyű győzelem öröme. Harmad ízben pedig 1849 aug. végén egy sötét este akkor mentek a vár alá, midőn az már szintén az oroszok kezében volt és onnan honvéd tiszteket — köztük egyik sógorát szöktettek meg.

III.

a l é n y á r n y é k a .

Hát azt ki hinne, hogy már nálunk ekkor is volt paraszt szocializmus, vagy legalább olyan fele ?

A világi fegyverletétel után ugyanis az orosz hadsereg egy része Bereg vármegyén keresztül vonult ki az országból s rá parancsoltak az egyes községekre, hogy az orosz sereg részére zabot szénát és vágómarhát szállítsanak.

Az osztrák adminisztrátor pedig azzal kezdte a közigazgatás újja szervezését, hogy a falu régi n e m e s biráját elesapta s ebben a többnyire nemességből álló kis községben egy paraszt embert tett meg bírónak, — természetesen azért, hogy az ellentéteket kiélejtse !

Divatos volt náluk ez a poliika, a mely előzőleg a nemzetiségek felbujtásával indította meg ellenünk az irtó hadjáratot.

Bíró uram pedig kapva az alkalmon

hogy meghalálja azt a valóban sok szivességet, amelyben egyszer máskor épen őt részesítették, jötevőinek kárt tehessen, kiadta a jelszót, hogy a z u r a k marháját kell elhajtani ! Nehányad magával ki is ment a gulyára és rögtön kiválasztott vagy tíz darabot anélkül, hogy a tulajdonost mind erről értesítették volna.

Csak hogy a jölelkü ember számításában csalatkozott, mert az elhajtott marhat a mnszák tisztességesen felbecsülték és egy hét mulva az arát o s z t r á k p é n z z e i k i s fizették; a mi annál becsesebb volt akkor, mert a K o s s u t h b a n k ó időközben értéket veszítvén, senkinek sem volt a falu an pénze.

Azután megint jött a rendelet, hogy ismét marhat kell szállítani, és bíró uram az előbbi eseten okulva, ezúttal nem az urakét, hanem a saját és hívei marháját hajtatta el, de biz' azt soha sem fizette meg senki !

Hogy pedig az apámon bosszút álljon, egy alkalommal, midőn osztrák portyázó csapatot küldöttek a faluba, melynek az volt a hivatása, hogy különösen a szegény b u j d o s ó h o n v é d e k e t és más a hatalom előtt gyanusnak tetsző egyéneket össze fogdossa, — mihez akkor teljesen elég volt egy elejtett szó is — a bíró egyenesen felhívta a katonákat, hogy a faluban lakik a volt nemzetőri kapitány, azt fogják el! Szerencsére ezt egy falubeli szegény z * i d ő meg tudta és éjjel verte fel az apámat, hogy figyelmeztesse a veszedelemre. Természetesen nyomban el is menekült s üldözői hajnalban csak hült helyét találták.

Azóta egy felzárpad tűnt már el és legnagyobb részt eltűntek annak a dicső korszaknak nagyjai és közkatónái is — a kik egyebként gyakran ép oly nagyok voltak; elmúlt az öröm, elmúlt a bánat, de megmaradt az emlékezet !

Ezeket a dráva emlékeket pedig szívkünkbe és elménkbe vésvé, mindig híven őrizzük, hogy okujunk a multakon és lelkesedjünk dicső honvédekért !

Debreczen, 1898. márcz. 3.

Nyilt-tér.

Egyedül elismert kellemes ízű **természetes** hashajtószer a

Ferencz József-keserűviz,

a keserűvizek királya.

Orvosi tekintélyek bizonyítványai szerint a világhírnek örvendő

FERENCZ JÓZSEF keserűviz a keserűvizek tulajdonképeni képviselőjének tekintendő, mert páratlan egyenletes, gyors és tartós hatása.

A nagy millenniumi éremmel egyedül kitüntetett keserűvizforrás.

Kéretik csak **Ferencz József** keserűvizet nem pedig budai, vagy egyéb elnevezést használni. **Kapható mindenütt.** (Az igazgatóság Budapestben.)

Kádas-utczai 1841. számú ház eladó, vagy bérbe kiadó.

Magas jutalékban

részesülnek megbízható szolid ügynökök, kik törvényszerűen megengedett sorsjegyeknek, részletfizetésre való eladásával, egy nagy pénzintézet (részvénytársaság) számlájára foglalkozni óhajtanak. Ajánlatok »Confidentia» czímen: Eckstein Bernát hirdetési irodájába Budapest, V. Fürdő-utca 4. szám intézendők.

SZIVATTYÚKAT | **TŰZFECSKENDŐKET**
 házi ipari mezőgazdasági, építkezési és egyéb nyilvános célokra kész. járgány és erőhajtásra.
 városi, községi, gazdasági és gyári tűzoltóságoknak.
harangokat és harang állványokat
templomok, iskolák stb. részére.
 Büzmentesen működő pözegezőr tisztító készülékeket, utczai öntöző-kocsikat, sárkaparókat készit és ajánl a
BUDAPESTI SZIVATTYU- és GÉPGYÁR
 Részvény-Társaság (ezelőtt **WALSER FERENCZ**)
 BUDAPEST, VI., KÜLSŐ VÁCIUT 45.
 Árjegyzékek és költségvetések ingyen és bérmentve.

KRIEGNER-féle
Akácia arcz-crème 1 frtért, szappan 50 kr.
TOKAJI CHINA-VASBOR vérszegénység, sápkór, étvágytalanság gyógyítására s gyenge gyermekek erősítésére kiválóan hatásos készítmény.
 Kifünő sajtóságáért belügyminiszteri engedéllyel látatott el. — Egy üveg 3 frt, kis üveg 1 frt 60 kr.
REPARATOR Csusz és köszvény ellen meglepően ható külszer, melyvel a Sz.-Rókus-kórházban 136 esetben léteztvén kísérlet, ezek közül 129 esetben teljes gyógyulás, 7 esetben javulás éreztet el.
 Nagy üveg 1 frt, kis üveg 50 kr. — Ezen készítmények kaphatók országsszerte a gyógyszerárakban
Főraktár Budapestben:
Kriegner György gyógyszerháza a „Magyar Koronához”
BUDAPEST, Calvintér.

Üzleti könyvek nagy raktára.

HOFFMANN és KRONOVITZ

KÖNYVNYOMDÁJA

DEBRECZEN, a főpostával szemben.

Ajánlkozik:

nyomtatványok elkészítésére

kereskedők, gyárosok és iparosok részére.

Levélpapír czégyomással

1000 drb. 3 frt 50 krtól feljebb.

Levélborték czégyomással

1000 drb. 2 frittól feljebb.

Monogrammal ellátott

Lakadalmi és báli meghívók.

Eljegyzési kártyák

nagyon olcsón.

Részvények, szelvények, elsőbbségi kötvények, értékpapírok, évi jelentések, zárszámadások, rovatos ivenk, tabellák.

Gyászjelentések.

Hangverseny műsorok. Menu kártyák a legdiszesebb kivitelben.

Különlegességek kitünő magyarsággal helyesen kiállított **ÉTLAPOKBAN.**

Pinczérszámlák bor s sör czimkéik.

Napilapok, hetilapok, szaklapok, képes folyóiratok előállításá

diszes, pontos és jutányos kivitelben. Ezek szétküldése (expediálva.)

Bármily terjedelmű regények, elbeszélések, költemények, tudomán

mányos és szakmunkák előállításá.

Névjegyek 50 krtól kezdve.

A „Debreczen“ kiadóhivatala.

Nyomatott Hoffmann és Kronovitz könyvnyomdájában Debreczenben a főpostával szemben.